

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

8. bipartita. 1. pars explicat, cur mulier hoc proposuerit. 2. explicat Christi ad id responsum: Veniet hora, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Quatuor
hominum
differentie

quam verum sit ac manifestum quod prisci Hebraei in sententiis suis dixerunt: Quatuor differentie hominum sunt coram sapientibus adstantium. Quidam sunt quasi spongia, que humorem undequaque fugit ac trahit. Alii quasi dolium petrum, quod aquam hauriens una ex parte ex alia effluit, & quicquid accipit, evacuat. Alii quasi cuppa que vinum effluere sinat, feces retinens. Nonnulli denique instar cribri pigmentarii, quod & furfur & farinam retinet, sed distinctim cellulis, in superiore siquidem furfur, in inferiore vero farinam servat. Cujusmodi autem fuerit hæc Samaritana, tu dispice. Nam initio quidem visa est ut vas aquam vivam sibi propositam effluere sinens, & solas peccati sui faeces retinens: postmodum autem, quasi spongia coram impleta, etiam hydriam reliquit, ut aliis posset aquam quem sukerat, refundere.

Samaritane
Christum
unde
Prophetam
dixerit.

Quod autem Christum Prophetam vocat, ideo est, quod oculata conscientia ei aperire valuerit: quod quidem spectat ad lumen supernaturale Prophetis communicatum, propter quod & videntes dicti sunt, non solum quod futura prospicerent, sed etiam quod abstrusa agnoscerent. Est hæc etiam quædam participatio divinæ scientiæ, cordis interiora posse inspicere & detegere, ac in lucem educere. Quod Sanctis aliquibus à Deo concessum legitur ex speciali favore, ad conversionem peccatorum.

Sancti
creta
coram
dium in
aliis
cognoscentes.

Sic S. Philippus Neriis occurrens cuidam in peccato mortali existenti, ei aperuit quæ in inimicis suis abscondita plane existimabat: & sic ad penitentiam eum adduxit.

Sic S. Catharinus de Senis, & S. Lutgardis, fœtore quodam discernebant, quando aliqui in statu peccati ad eorum alloquia accederent.

Non ergo mirum, si Christus in Samaritide cognosceret plenissime totum vitæ ejus ordinem, qui longè sublimiori lumine prædixit erat, quam unquam fuerint ulli Sancti ad cognoscenda interna mentis. Rectè igitur ei Samaritana hæc potuit decantare illud: Domine probasti, & cognovisti me, tu cognovisti confessionem meam, & resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longè semitâ meam & funiculum meum investigasti. Et omnes vias me prævidisti. Tenebre non obscurabuntur à re, & nox sicut dies illuminabitur. Nos illuminatio mea in deliciis meis. Quasi diceret. Domine, tu variis interrogacionibus & sermonibus me probare videris, & tamen me penitus exploratam habes & perspectam: tu enim cognovisti omnia mea, stationes, incessus viam & vitam meam; omnesque actiones meas, involutas utrinque glorio variis spiritis, & quasi involutum & implexum funiculum sive longum filum, clarè nosti. Quinimodò, adeo non me operuerunt tenebræ, cum captarem voluptatem carnalem in illis, & versaretur velut in deliciis caliginosis, quin oculi tui me clarè viderint, qui perinde vides, sive nox sit, sive dies, omniaque noctis nostræ

Psalm. 138.

tenebrosa studia, consilia, flagitia, tibi apertissimè patent, quasi in lucidissimo die propalata.

Querunt interim hic Theologi, ut Tostatus & quidam alii; An Christus Dominus proprie dici possit Prophetas? Quidam eum solum appellatione quadam communi, sive quadam æstimatione vulgi Prophetam dictum volunt, non tamen fuisse proprie loquendo Prophetam; quia ad rationem Propheticæ cognicionis spectare putant, quod sit obsecura. Respondeo breviter, obscuritatem non esse necessariam ad Propheticam cognicionem: nam & Prophetæ dicuntur illa videre quæ prædicunt, & inde videntes dicti sunt. Sufficit igitur, ut sit cognicio eorum quæ à sensibus distant hominum, & à cognicione ordinaria vitorum, ut ait S. Thom. Donum itaque Propheticæ dicit cognicionem supernaturalem eorum quæ distant secundum statum cognoscentis, & ita à Christo secundum statum Viatoris distabant illa quæ divinitus cognoscebat. Vnde ut Viator illa cognoscentis & annuncians, prophetabar. Vere ergo Propheta erat, de quo dicitur: Prophetam de gente tua suscitabit Dominus, ipsum audies. Et in Evangelio: Propheta magnus surrexit in nobis, Magnus auctoritate, sapientia, gratia, lumine.

An Christus
proprie
dici
possit
Propheta.

Vide 3.º
1.º

Deut. 18.
Luc. 7.

LECTIO VIII. BIPARTITA.

Patres nostri in mente hoc adoraverunt, & vos dicitis, quia Ierusalem est locus, ubi oportet adorare.

Nonnulli existimant mulierem Samaritanam proponere hanc quæstionem, ad interrumpendum sermonem jam inchoatum de ejus prava & incontinente vita. Erat enim ipsa adhuc imperfecta, & licet ei non congerit, quod de filio luxurioso scriptum est: *audivit verbum sapiens luxuriosus, & displicebit illi, & projecit post dorsum suum.* Licet, inquam, Christi verbum tamquam Prophetæ detegentis abdita conscientie suæ humiliter, susceperit tamen non ei omnino gratum esse potuit, quod diutius, cum confusione sua, ea in materia mora traheretur. Ideoque forsitan aliò trahens sermonem, hanc excitat quæstionem de sacrificio adoratione, de quo loco ejus inter Samaritas & Judæos controverso. Sic contingit nonnullis imperfectis accedentibus ad Sacramentum confessionis, qui ubi breviter & obscurè enuntiaverint sua, si Confessarius interroget, ut dilucidius cognoscat conscientiam eorum, aut forte reprehendat, ut ad emendationem adducat, non est eis gratum; sed immiscens alia, quibus Confessarius alio trahant, & ad pertranseundum inducant. Vide *Cand. Myst. tract. 5. lect. 7. & 8.*

Pars I.
Cur Samaritana
hanc quæstionem
Christo
proposuerit.

Opinio.

Alii putant, quod verè & seriò, Christum intelligentes Prophetam esse, noluit prætermittere quæstionem gravem, quæ concernebat religionem & conscientiam; sincero enim tenebatur sciendi

Alia opinio

desiderio, & quodam scrupulo agebatur, ne forte ubi non oportebat Deo sacrificium offerret. Captus ergo occasione resolutionis, ob presentiam illius quem agnoscit Prophetam. Audi Iansenium hac de re: *Non indignè tuis se manifesto argui, nec irritata regeis contumelliam, nec resistit ab illo pudentia: sed cum intelligeret: vita sua de mortua & occulta probra LESVM non latere, qui quod narrabat ex hominibus narratione scire non poterat, & ob id divino spiritu afflatus non dubitat: omni terrena re neglecta, tota convertitur ad religionis questionem, que eius animum, ut apparet, multum torquebat, arbitrans se jam opportunam occasionem natam, ut à scrupulo animi liberaretur. Hac Iansen.*

Proponit autem, mulier non indocta, satis sapienter questionem firmans partem Samaritanorum auctoritate Patrum: *Patres nostri adoraverunt in monte hoc.* Videtur scivisse ex libris Moylis, quos Samaritani habebant, antiquos Patriarchas in montibus sacrificia obtulisse. Nam Abraham immolans filium in montem ascendit, putatq; S. Chryso. 21. fuisse montem Garisim. Idem sentit Theophilus & Euthimius, sed communis opinio est fuisse montem Moria sive Calvarie. Iacob quoque rediens cum filiis ex Mesopotamia circa illum montem adoratur, erat que locus ille & Mons celestis, dictus Garisim. Atque Mons ille erat, in quo benedictiones promulgatae fuerant servandis legem. Unde in illo monte, qui prope erat iuxta Sichem, ædificatae Samaritani templum, ubi adoratio fieret & sacrificia offerrentur. Itaque præceptum erat: *Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus: in una tribuum tuarum offeres hostias, & facies quecumque præceperit tibi.* Illud præceptum de sacrificio Samaritani in hoc speciali monte dicebant debere adimpleri: Iudæi autem in templo solo Ierosolymitano iussu Dei per Salomonem extructo. Hinc continua inter eos forebatur controversia, quæ & hic proponitur Christo à muliere.

Samaritana docet, quide rebus fidei sunt interrogandi.

Consideranda autem venit mulieris prudentia, in eo quod questionem difficilem, & ambiguum, accipitem que non cuilibet proponendam, aut à quolibet dissolvendam duxit, sed ab eo quem Prophetam esse agnovit. Sic de rebus fidei consulendi sunt non quilibet, sed periti Theologi, & illicos unctio docet & lectio. Nec passim disputationi vulgari & plebeie permittenda sunt mysteria, aut Scripturæ fidei nostræ. Inde enim origo hæresion fuit, quod indifferenter quilibet Scripturas legerent, & ad sensum traherent, laici & mechanicæ, mulieres & viri, non intelligentes mysteria quæ latent sub cortice litteræ; proprio ergo decepti iudicio errores varios sunt secuti. Certe mysteria Scripturarum indifferenter vulgaribus tractanda relinquere, est sanctum dare canibus, & margaritas ante porcos proficere. Hoc scilicet re servari debet illis, qui in Ecclesia sunt constituti. 1. Tim. 2. ut Apolloli, ut Doctores, qui rectè sciunt tractare

verbum veritatis. Hoc agnovisse videtur hæc mulier, ad Prophetam deferens questionis gravis in religione Samaritanorum & Iudæorum resolutionem, non ad Naveas, aut Aratores, aut Fabros, quorum est de ventis, aut bobus, aut fabrilibus suis operibus differere, non de Scripturis. Unde hos ad sua instrumenta & opera remittit Sapiens, monens ne scrutentur quæ supra se sunt.

Quia divina mysteria percipi non possunt sine fide, ideo Christus idem exigit ab hac Samaritana dum dicit: *Mulier crede mihi.* Et merito fidem ab ea exposcit, cui jam occulta manifestaverat, & Prophetam se probat; & alterius veritatem aperire volebat de his de quibus interrogabatur. Quandoquidem ergo illa se tueri videbatur auctoritate Patrum, quia steterantur in illo monte adorasse; ipse nunc Christus vult ut dictorum suorum nitatur auctoritate & testimonio, cum & ipsa agnovit ipsum esse Majorem Patriarcha Iacob, promittendo & dando ei quam vivam, quasi dicit: *Si tu credis Patribus antiquis, Iacob, & aliis, mihi quoque merito credere debes, quem illis majorem rectè iudicas.* Crede ergo mihi mulier, non solum in promissione aquæ vivæ, sed etiam in apertione veritatis & doctrinæ Evangelicæ, quam tibi, licet mulieri, manifestam facio, etiam si nondum eam viris ita manifestarim. Ecce ego ex speciali gratia me tibi credo, qui nondum me credidi Iudæis, tu ergo mihi quoque crede vel saltem tamquam Prophetæ. Quid ergo credendum proponit Prophetæ magnus mulieri infirmæ & inermis, ut respondeat ad questionem? *Audi: Veniet hora, quando nec in monte hoc, neque Ierosolymis adorabitur Patrem.*

Tria in hoc responso continentur. Primum qui, illam contentionem brevi cessaturam, & Christi medio tollendam, quia appropinquas tempus, Samaritanorum, quod finem afferet sacrificiis cruentis, sive Iudæorum, sive Samaritanorum; ideo que non ultra continuabitur illi disputationi eorum, nec nodus questionis jam opus habet solutione alia.

Secundum est, huic adorationi locali & ceremoniali Iudæorum & Samaritanorum successuram adorationem & sacrificium perfectius, in quo adoratur Pater, cultum que sublimiorem; evacuatis idolis Samasitanorum & omnium Gentium, & vacuatis quoque umbris & figuris Iudæorum. Notandum ergo illud: *Venit hora, & adorabitur Pater.* Hic est cultus novus, hæc est adoratio Evangelicæ, hæc est religio Christiana, in qua adoratur Pater, Deus adorabatur antiquitus à Iudæis, nunc autem adoratur distinctè Pater, Filius, & Spiritus S. quod non fecit Iudæus, nec Samaritanus. Quare illud ponderandum est, Patrem, ut docet S. Cyrillus. l. 2. c. 11. *Dum Patrem, inquit, vocat, ad Filium ergo considerationem, & consequenter ad Spiritum S. ab utroque procedentem. Vnum ergo adorant Christiani*

PAR. II. Explicat responsum Christi ad questionem Samaritanæ.

Christiani Deum in tribus personis. Vterius adorant Christiani Deum ut Patrem, quia sic eos edocuit Christus orare: *Pater noster qui es in caelis*. Doctusque Apostolus nos recepisse statum & spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus *Abba, Pater*. Vbi notandum cum S. Thoma, illum Apostoli locum interpretare, idem esse *Abba*, quod *Pater*. *Abba* enim Hebraeum est, *Pater* Latinum & Graecum. Ideo vero utramque vocem retinuit Apostolus, ut significetur, Hebraeos, Graecos, & Latinos, (h. e. omnes gentes, his tribus linguis primariis significatas) adoratos Patrem, & invocatos Deum ut Patrem spiritu & amore filiali. Hic enim spiritus erat dominaturus in Christianorum cordibus, excusso spiritu servitutis & timoris, qui legis antiquae spiritus erat. Vnde in sub nomine antiquo testamento non fuit solidi Iudaei Deum Patris non invocare sub nomine Patris: quia id illi temporibus reservatum, quo data est lex amoris, in quo ipse Filius Dei nos vocare dignatus est fratres, & ad Patrem adducere, ac docere, ut eum adorarem ut Patrem. In promulgatione legis veteris in monte Sinai, novies Dominum nominatum legimus, & quinquies, Deum, in novae legis promulgatione continuis hic Patris nominatio: & ecce nunc hac de re alloquens Samaritidem istam dicit ei, tamquam primitias Spiritus participanti de Gentibus, VENIT HORA, QUANDO ADORABITIS PATREM.

Testium, quod continetur in responsio Domini est, cultum illum perfectiorem, qui succedit cultui Iudaeorum & Samaritanorum, non fore aratum, aut alligatum alicui certo loco, aut urbi & civitati, aut monti, vel templo determinato, sicut certo loco suum cultum Iudaei & Samaritae concludebant: sed fore amplissimum, & per totum orbem extensum, ita ut adoratio sacrificium Deo & Patri exhibenda sint in omnibus Provinciis & Regnis. Hoc ergo vult Dominus dum dicit: *Nec in monte hoc neque in Hierosolymis adorabitis, cultu scilicet, solito, vel Iudaico, vel Samaritano: sed ubique adorare poteritis Patrem cultu perfectiori*. Sic Hierosolymis in monte Sion adorantur primi Christiani, cum ibi prima fuerit eorum Ecclesia. In Samaria quoque adorantur & sacrificantur, postquam illa conversa fuit, & a Petro & Ioanne Spiritum sanctum accepit. Vide Act. 3. 4. 5. & 8.

Huc facit, quod dictum erat Iudaeis: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & minus non suscipiam de manu vestra: abortum enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offerunt nomini meo oblatio magna*. Quali dicat: Frustra inelamatur vobis, O Iudaei! Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini. Non ego amplius Iudaei limitibus, nec Templi vestri angustiis carctari volo: toto orbe templi, aras, Basilicae adhaerere mihi precipio & oblatione illa quam et ego in illis adorari & colligi in templi vestri ruina, legis quoque vestrae & sa-

crificiorum vestrorum sepulchrum, & irreparabilem agnoscite ruinam. Certè, ita voluit Deus destrui templum Hierosolymitanum per Romanos, ut numquam poterit restaurari, in symbolum abolitae planè legis eorum, & ritus sacrificandi Saepè conati sunt Iudaei ad ejus structuram, & sic ad restorationem sacrificiorum; sed divinis prodigiis fuisse prohibiti. Iulianus Apostata in odium religionis Christianae, potestatem eis fecit, Templum & ritum Iudaicum renovandi; sed cum jacerent primum fundamentum, terrae motus exortus, & lapides & reparare structores excussit; rursusque adimpletum est illud; *Non remanebit lapis super lapidem*. Edificia quam horum quoque templo vicina, imperi collapsa, multis sepulchri loco fuerat illi semineces, membra mutilata retulere è ruina. Cum verò imperialis constitutio urgeret, terrae motu cessante, alii iterum opus aggredi tentantibus, ignis è fundamentis exsiliens, & alius è caelo veniens, plures quam antea consumpsit, & mallei scalptra, secures, asciae, in cinerem fuisse redacta. Sic divinam manum huic operi adversari, & Christum Deum esse facteri coacti sunt; & tamen caeci in errore Iudaico permanserunt. Accessit & aliud miraculum: Nam proxima nocte, sua sponte, vestes eorum crucis signis instar radiorum conformatis sunt conflagratae; ita ut omnes vestrum tamquam stellis varietatum, & lanifica arte atque solertia distinctum haberent. Illucescente autem die eas detergere conati, nihil egerunt; sed nec hoc eos obsecratos & obduratos ad fidem perduxit. Vide Niceph. l. 18. cap. 12. & 13.

Ceterum, licet Christus Dominus dicat utrumque ritum cessaturum, tam Samaritanorum, quam Iudaeorum; magis tamen probat cultum Iudaeorum. Ideo dicit: *Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudaeis est*. Samaritani nempe simul cum Deo vero adorabant alios Deos & idola, teste Scriptura: Sic quae, veluti Athenienses erigebant aram ignoto Deo. Iudaei autem unum Deum credebant vera fide. Sic Samaritani in errore erant & ignorantia, non autem Iudaei. Salus quoque ex Iudaeis erat, quia promissiones salutis per Messiam futurae Iudaeis factae sunt, & ex stirpe eorum erat oriundus Salvator omnium, eisque daturus veritatis & legis novae praedicator, qui pacem & salutem annuntiaturus erant. Hi fuerunt Apostoli, qui ortum duxerunt ex Isaelita gente, sicut & Messias. Ex primo quidem Iudaeis salutem nuntiaverunt, deinde ad Gentes & Samaritanos transierunt, cum Iudaei se indignos redderent aeternae vitae, & verbum Dei repellerent. Salus ergo ex Iudaeis; & omnia bona orbi provenerunt, de Sion exiit lex, & verbum Domini terris saltem, Isae. 2. dum illorum delicto salus gentibus contigit, & diminutio eorum: divitiae factae sunt gentium. Quare monet Apostolus, ne in solentibus contra eos, quandoquidem nobis ex eis salus provenit, & ipsi

Rom. 8.

Nota.

Olim Deum invocatum.

Malach. 1.

Rom. 7.

Iudaei templum suum reparare volentes.

4. Reg. 17. A. 17. quomodo salus ex Iudaeis.

Rom. 11. f. 2.

Iudeos De-
us occidi
noluit, sed
dispersi-
& quare.

Psal. 89.

Vide Ribe-
ramin, c. 1.
Aug.

Vide Tiri-
num in il-
lum locum
Matt. 2.

ipsi rursus inferendi sint in radicem, ex qua excissi sunt ob incredulitatem. Hinc etiam Deus Iudeos licet incredulos, noluit occidi, sed voluit dispergi ad fructum Gentilium. Vide S. Aug. in Pf. 89. ubi inter cetera sic habet: *Iam factum est, per omnes gentes dispersi sunt Iudei, ut testes forent iniquitatis sue, & veritatis nostrae. Ipsi habent codices, de quibus prophetatus est Christus, & nos tenemus Christum. Et si aliquando aliquis paganus dubitaverit, dum ei allegamus prophetias de Christo, & obstupescit, putans à nobis conscriptas, de codicibus ipsorum Iudeorum probamus. Hæc ille. Quia ergo salus ex Iudeis est, Deus tandem regnum suum consummabit ex illis, per Enoch & Eliam reliquias Israel convertens. Et tunc eis manifestabitur Arca, & Tabernaculum, & Altare incensi, quæ abscondit Ieremias Propheta, de quibus specialis fit mentio in Scriptura, ubi etiam dicitur: *ignotum fore locum, donec congreget Deus congregationem populi sui. Quod futurum in fine mundi, intelligunt S. Epiphanius, S. Dorothæus Martyr, Episcopus Cypri, & multi recentiores Interpretes. Ideo autem manifestabitur tunc, ut Iudei conversi cognoscant se in Christum credendo, veteres Patriarchas & Prophetas imitari, & veros esse Abraham filios & Moysi discipulos; cum viderint Ieremiam Prophetam suo tempore impletam, & se Arcam habere, quam majores sui caruerant. Itaque convertentur ad vesperam, & famem patientur ut canes, lingentque sanguinem & vulnera Salvatoris cum fidei aviditate, & ex illis salutem elicient.**

LECTIO NONA.

De adoratione in spiritu & veritate in sacrificio Missæ.

Christus Dominus post cultum Samaritanorum, & eorum sacrificia, post Iudeorum quoque cultum & eorum in sacrificiis ritum, asserit novum cultum & novam adorationem futuram, quæ sit adoratio in spiritu & veritate, & non tantum in figuris & umbris. ideoque rectè hinc colligitur successio veræ adorationis, hoc est veri sacrificii in nova lege; quod quidem est ipsum sacrificium Eucharistiæ, in quo Deus adoratur ab homine quotidie, cum professione servitutis, & divini supra se domini, humillimâ agnitione & veneratione. Et hæc est oblatio munda, quæ offertur, & sacrificatur in omni loco, ab ortu solis usque ad occasum, ut prædixit Propheta, & quæ succedere debebat sacrificiis legalibus cruentis & immundis. Munda quidem oblatio, quia corpus hic mundissimum & virgineum offertur à Spiritu sancto munditiæ omnis auctore efformatum, & munditiæ Fonti, Divinitati se unicum. Munda quoque, quia nulla offerentis potest malitia aut immunditia maculari. Munda denique, quia mundandi vim habet & efficaciam, longè aliam quàm legalia sacrificia, quæ à quibusdam legis & carnis immunditiis expiabant;

Malach. 1.

Sacrificium Euchar.
oblatio munda
multis modis.

ipsa autem internam immunditiam obtergit in spiritu & veritate, facitque conscientiam mundam ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi. Præterea, cum antiqua sacrificia multo cruce & pinguedine templum instar macelli confpurarent, istud sacrificium nostrum in rebus purissimis ceteris, dum sub symbolis & panis & vini fit incoerua & myrica purissimaque immolatio Deificæ carnis, divinique Sanguinis. Et hæc oblatio munda, omni loco, hoc est in omni morbis parte, in Asia, in Africa, in Europa, in America, in Iaponia, in India offertur; per quam magnum fit nomen Domini inter Gentes, repudiato sacrificio & templo Iudeorum, Imò offertur omni tempore, omnibus horis, Nam licet Ecclesia non soleat nisi à matutino tempore ad Meridielem usque illud offerre: ob situm tamen diversarum Provinciarum, contingit fere singulis horis offerri, quia dum nobis Sol in Meridie est, aliis in Aurora est. Atque etiam propter hoc rectè vocatur *Iuge sacrificium*, apud Daniellem Prophetam; quod quidem conabitur abolere Antichristum, non tamen ex toto poterit. Quamvis enim tunc publice & propalam aliquo tempore cessaturum sit, tamen in locis occultis offeretur, non obstant persequutionis acerbitate, in speluncis & sylvis adhuc Missa celebrabitur.

Hæretici nostri, Antichristi Præcursores & Mactatores, hoc sacrificium, hæcque adorationem Christianam & Eucharisticam, ubicunque possunt, lingua blasphema conscindere, manu violenta prohibere, calamo & stylo eradere conantur & expungere. Ecclesiamque Christi sine sacrificio & Sacerdotio efficere, Sed aberrant plane, & à Scripturæ sacræ veritate, & naturali ratione. Quæ enim unquam stetit Religio sine sacrificio & sine Sacerdotio? Audiant Venerab. Petrum Cluniacensem l. 1. Ep. 2. contra Petrobulianos, Missæ sacrificium negantes, eleganter hæc de re differrentem, & hoc eodem argumento præclare dilataro, hæreticos omnes convincentem.

Primo enim ait, *Cur sacrificare Deo cæli terrigenas prohibeatis, cum hoc sit cultus divini & subditum Deo animi præcipuum indicium, ab ipso institutum? Cur servos Domini, homines Deo, conditori conditis, Redemptori redemptura famulari, & illi soli debitum venerationis genus reddat non vultis? Attende singula, & pondera. Nam hæc est ratio sacrificii primæva, recognitio domini divini, & protestatio servitutis nostræ, ac honoris summi debiti, quæ in nulla lege debet cessare.*

Secundo prosequitur, & interrogat: *Cur sacrificia Christiana, vobis Christianis (si tamen estis) displicent, cum sacrificiorum signo Deus suos ab alienis discrete veris, cum humanam servitutem ab humanis obsequiis, & honorem Creatori debitum ab honore qui homini debetur, hoc maxime signo distinxerit. Hæc est secunda ratio, etiam merito ponderanda.*

Ter-